Granskarar farnir at kanna okkara basalt

Heri Ziska, jarðfrøðingur, fer í dag saman við granskarum ymsta staðni úr heiminum at kanna jarðfrøðiligu umstøðurnar í Føroyum

Í sambandi við ráðstevnuna um føroysku jarðfrøðina, sum verið hevur á Hotel Føroyum síðan sunnudagin, eru granskararnir í dag farnir út kring landið at hyggja at og kanna jarðfrøðiligu umstøðurnar.

DIA MIDJORD

»Passive Continental Margin« er heitið á ráðstevnuni, sum seinastu dagarnar hevur savnað hópin av granskarum til Føroya.

Tað er International Lithosphere Program, ið fyrireikar ráðstevnuna, sum byrjaði sunnudagin og endaði í gjár.

Í dag fara granskararnir kring landið at hyggja eftir basaltinum. Niðastu basalt- flágirnar og kolalindin siggjast serliga væl í Suðuroy, meðan ovastu basaltflágirnar siggjast ovast á Streymonni.

– Vit byrja í Suðuroy. Síðan verður farið til Vágarnar og Streymoynna. Á henda hátt koma vit gjøgnum allar lagdirnar, sigur Heri Ziska, ið er jarðfrøðingur og ein av føroysku luttakarunum á ráðstevnuni.

– Luttakararnir eru fyri tað mesta universitetsprofessarar, doktarar og aðrir granskarar, sum serliga umboða Europa. Men eisini fólk úr Turkalandi, Russlandi og Ísrael eru við á ráðstevnuni.

Heri Ziska sigur, at henda ráðstevnan fevnir um eitt sera breitt evni, tí talan er um alla møguliga gransking.

– Nakrir hava tulkað data úr hesum umráðnum og brúkt tað sum grundgeving fyri granskingini. Og her var okkurt rættiliga spennandi. Okkurt nýtt hugskot hevur verið frammi, men eisini gomul hugskot hava verið endavend, sigur Heri Ziska.

Einki prát um olju

Jarðfrøðingurin sigur, at tað ikki ber til at samantvinna hesa ráðstevnuna við oljuvinnuna, tí talan er um hvør sítt.

– Oljan er ein partur av jarðfrøðini, men hetta hevur slettis ikki verið umrøtt á ráðstevnuni, sigur Heri Ziska.

Uppá fyrispurning, hvat útlendsku granskararnir halda um føroysku undirgrundina, sigur Heri Ziska, at teir halda umráðið vera áhugavert og tað er tað eisini.

– Tað sermerkta við okkara umráði er, at vit frá stovuvindeyganum kunnu siggja, hvussu basaltini sigga út og hvussu tey virka, sigur Heri Ziska.

Dimma lætting
– góður lesnaður
– altíð við tí nýggjasta
– í næstan hvørt hús
í Føroyum

Viðmerkingar

Dysturin millum Trøjborg og Grund á heimavølli

Danska ferðsluliðið var her og vitjaði landsliðið í síðsta mánað. Fólk vóru sera spent upp á útspælið hjá liðunum, tí dysturin var á heimavølli, og fólk veddaðu.

Her stóð nógv upp á spæl, milliónir vóru at vinna. Dystur varð fyrr leiktur millum Grønland og danska ferðsluliðið, og Grønland vann 7-0. Við góðum taktikki og samanhaldi vunnu grønlendingar milliardir í sín lut. Heilir sjey flogvøllir verða nú bygdir í Grønlandi. Ein ótrúligur vinningur fyri grønlendska fólkið úr hesum sama ríkiskassa.

Nú stóðu vit yvir fyri sama liði. Mundu vit fara at klára at gera grønlendingum bragdið eftir?

Í undandystin hevði verið gott mótspæl. Løgmaður sum landsliðsformaður hevði lagt taktikk til álopsspæl, headaði boltin móti málinum hjá ferðsluliðnum, varði landsborg og gjørdi mótálop. Vónirnar um ein góðan dyst í tí avgerandi umfarinum vóru sera góðar. Vit høvdu sterk kort á hondini. Nú galt um hjá okkum at standa saman, verja mál og læra av felags ríkisborgarum okkara.

Fjølmiðlaeygunі fylgdu áhugað við dystinum, frásøgufólkini vóru væl umboðað og fylgdu væl við, hvussu leikur fór. Sjáldan hevði nakar dystur fingið so nógv fjølmiðlaummæli sum hesin. Her stóð framtíð Føroya á ferðsluøkinum upp á spæl.

Tað var tí sera spennandi, tá sjálvur dysturin skuldi spælast millum Borg og Grund á heimavølli. Spenningurin er altíð stórur í einum avgerandi dysti. Hvussu mundi fara at ganga? Mundu føroyingar duga at standa saman á egnum liði fyri at vinna á mótliðnum? Mundi málmaðurin fara at gera sína skyldu at verja mál sum ein professionellur leikari?

Men hvat hendi? Í avgerandi løtuni hálsaði málmaðurin um, slepti taktikkinum hjá liðformanninum og fór yvir til at vísa forstáilsi fyri mótliðnum, við tí úrsliti, at verjan spjaddist, og málið stóð víðopið. Trøjborg fekk fríspæl, sparkaði tvørtur gjøgnum luftholini í verjuni, rakti beint í mál og heglaði málini ígjøgnum.

Eingin verja í landsliðnum og eingin verja í málinum. Forstáilsi valdaði. Hóast vánalig kort á hondini spældi danska liðið álopsspæl og vann vegna manglandi verju í okkara máli.. Úrslitið gjørdist eitt stórt skuffilsi.

Aftan á dystin segði málmaðurin, at hann kundi ikki gera annað enn vísa forstáilsi fyri málskotinum hjá ferðsluliðnum, tí høvdu vit vart mál og skotið mál, so hevði ferðsluliðið ikki havt ráð at útgoldið okkum vinningin. Í staðin fyri at verja egna borg var neyðugt at verja Trøjborg.

Forstáilsi valdast. Fyri okkara egna liði var einki forstáilsi, tí fall dysturin í avgrund.

Jóhan P. Joensen
áskoðari

Mong hava eina hugmynd um, at eskimoisk veiðimannamentan er tann rætta »grønlendska« mentanin; onnur meta »grønlendska mentan« vera tær listarligu orðingarnar og ímyndingarnar, kanska serliga sum tær komu fram í tíðini fram ímóti heimastýrinum. Men veruleikin er samansettari enn so.

Rák í grønlendskari mentan í dag

Per Langgård, lektari á Ilisimatursarfik, lærda háskúlanum í Nuuk, heldur í annaðkvøld fyrilestur í Norðurlandahúsinum kl. 19.30 um *Rák í grønlendskari mentan í dag*. Fyrilesarin leggur fyri við stuttum inngangi um nýggjastu søgu Grønlands og nútíðar samfelags víðurskifti í Grønlandi. Á hesum støði verður fyrilestrarevnið viðgjørt, nevniliga spurningin: »Hvat er grønlendsk mentan?«

Mong hava eina hugmynd um, at eskimoisk veiðimannamentan er tann rætta »grønlendska« mentanin; onnur meta »grønlendska mentan« vera tær listarligu orðingarnar og ímyndingarnar, kanska serliga sum tær komu fram í tíðini fram ímóti heimastýrinum.

Men Norðurlandahúsið og Føroyamálsdeildin siga veruleikan vera samansettari enn so.

Við støði í trimum grønlendskum rock-sjónbondum verður roynt at vísa á, at tann greiða avmarkingin av grønlendskari mentan sum serligum tjóðskaparligum/søguskapandi fyribrigdi er rættiliga nýggj, og at hon nú verður avloyst av einum listarligum opinleika, sum óivað eisini er kend aðrastaðni, men sum kortini hevur nógv serlig grønlendsk eyðkenni.

Eitt hjartasuff um BBC-Prime

Vinarligast hýsið mær hesum reglum, um BBC-Prime.

Til E.O. Tú ert ikki einsamallur um at ynskja at fáa BBC-Prime aftur. Tað ynskið hava allarflestu havnarborgarar. Men tíverri lurta teir kommunalu politikararnir ikki eftir, hvat teirra veljarar ynskja. Og tað er heilt ótrúliga frekt.

Gevið okkum Prime aftur, nú kvøldini byrja at leingjast. Stórur saknur hevur verið í Prime og øllum tí góða, teir hava at bjóða.

Hanna

Korallirnar fingið óheftan bókling!

Korallmíniralini, sum so nógvir føroyingar eru farnir at brúka at menna sær heilsuna við, hava gjørt so nógv um seg í Europa, at fyrsti óhefti bóklingurin er komin út í Onglandi. Hennara heiti er »Coral Calsium – Arch-Enemy of Arthritis«, ella umsett til føroyskt »Koral Kalsium – høvuðsfíggindin hjá liðabruna«. Bókin viðger nógv um liðabruna, men kemur inn á so nógvar aðrar líðingar, sum korallirnar annars eru góðar fyri.

Eitt, sum stendur í bókini, og sum eg helt vera sera áhugavert, er tað, sum varð sagt frá um ein professara, sum hevur fingist við gransking í hesum korallum síðani 1955. Hann er sjálvur føddur í 1909 og er sostatt komin upp í granskingina sum 46 ára gamal. Hann hevur brúkt seg sjálvan sum »royndarkanin« og brúkt korallmineralirnar dagliga síðani tá og havt eitt vakið eyga við, hvussu tær gagnaðust kroppinum. Úrslitið hevur verið, at hann ikki hevur havt feril av nakrari sjúku yvirhøvur og ikki so mikið sum eitt forkølilsi. Hann hevur ongi tekin til æðraforkalking ella svinn av kalsium í beinagrindini, og hansara blóðtrýst, sum var 145/90, er fallið og hevur lagt seg á 125/75. Hetta er støðan hjá honum, nú hann nærkast teimum 90 árunum. Hann viðgongur seg ikki at vera nakran vegetar og dámar væl kjøt, so kostvanin er sum hjá teimum flestu. Hann er helst góður við kettur, tí hann hevði givið kettum sínum dagligt tilskot av korallmineralum, og onkur av teimum gjørdist 21 ár.

Eitt annað, sum varð nevnt og er sera áhugavert, er, at mammur, ið eru við barn og brúka korallmineralini, føða børn, sum eru sera væl fyri. Og trupulleikum av graviditeti, so sum morgunkvalma o.a. slepst undan.

Eisini viðgjørdi bókin húðtrupulleikar, ítróttarskaðar, hjartatrupulleikar, svinn av beinagrind, trupulleikar í soðningarlagnum og um operativar umvælingar av beinagrind, har heilar korallir vera tilevnaðar og brúktar til at umvæla skaðar. Eisini vera heilar korallir brúktar til eygnaprotesu, og er við tí møguligt at fáa eina »livandi« protesu, tí vøddarnir, sum stýra eyganum, kunnu fáast at grógva fast í protesuna, og soleiðis gerast allar eygnarørslur á protesuna, og á tann hátt sæst minni til, at tað er ein protesa. Tann sjónligi parturin er so úr plastiskum evni og gjørdur fastur í korallpartin av protesuni.

Innleiðingin í bókini gevur ta fatan, at skrivarin væl er varur við, at tað er nógv annað, sum hevur verið frammi fyrr av náttúruheilivági o.ø., sum hevur verið hálovað, men sum við tíðini er dottið niðurfyri aftur av ymsum orsøkum. Einasta grund fyri, at skrivarin hevur gjørt eina bók burtur úr hesum evni, er, at tað tykist, sum korallkalsium er tað higartil einasta veruliga ektaða undurevni, sum er uppdagað í okkara tíð. Tað er tann góði heilsustandurin hjá oyggjabúgvunum á korall-oyggjunum Okinawa og Tokuonoschima at takka fyri, at tað varð funnið fram til hetta fyribrigdi, sum øll hava møguleikan at njóta gott av. Vegna undrandi heilsubroytingar hjá fólki er eisini undirtøkan stór runt um í Europa og bara mennist. Men einum nýtist ikki at baga nakað fyri at fara í holt við hesum tilskoyti av mineralum, tí sum sæst omanfyri, so ber væl til at fyribyrgja og halda seg á einum sunnum heilsustøði lívið út.

Korallirnar eru eitt rættiliga nýtt fyribrigdi, sjálvt um granskingin byrjaði so smátt síðst í 40'unum. Byrjanin til marknaðarføringina í Japan er vist komin í gongd í 80'unum og kom hon síðani til Europa í 1991 og til Føroya í 1993.

Helgi Højgaard

Brøv til Dimmalætting

Ringt var í Sáuls tíð

Vit høvdu eina kvotuskipan, sum varð trýst ígjøgnum av dønum. Tað er fyri so vítt í lagi, at avmarkingar eru fyri trolveiðu, tí sleppa trolarar at fiska frítt, kunnu teir skjótt niðurfiska toskastovnin. Men kvotuna hjá smábátum hevur veður og streymur altíð klárað at ordnað.

Nú hevur so fiskidagaskipanin verið í tveir mánaðir, og tað sæst longu nú, at tað fer at enda í kaos. Heldur núverandi gongd fram, verður skjótt einki fiskifar eftir; trolarar fara at fiska so gott sum allan toskin og standa seg ikki kortini, meðan restin av flotanum fer á húsagang. Í ár vórðu teir smáu útróðrarbátarnir lagdir í vártíðini, tí kvotan var uppfiskað, men tað verður so einki at hugsa um komandi vár. Skal ein mest loyvd veiða vera, og skal hon haldast, verður toskakvotan fiskað, langt áðrenn vártíðin byrjar, kanska áðrenn árið er úti.

Men hvat er so at gera við tað?

Eg dugdi ikki at siggja annað, enn at tað mugu og skulu setast avmarkingar fyri, hvussu nógv fiskast skal við trolarum, og so má talið á teimum vera hareftir. Annars verður tað ikki bara húkaflotin, sum fer á húsagang, men trolaraflotin eisini.

Hans P. Joensen

Angående Tøkum Lætt

Jeg vil takke for en uforglemmelig tur til Island. Det var en dejlig tur. Og tak til Bjarni og Andreas, som stod for turen. Den var godt arrangeret.

Jeg var glad for den og godt fornøjet med det hele.

Jeg er også glad for at være i Tøkum Lætt og for, at jeg har meldt mig ind som medlem af danseforeningen. Jeg håber, at der vil være flere, som melder sig ind i Tøkum Lætt. Det er en dejlig forening at være medlem af.

Jeg takker også for alle de andre steder, som jeg har været med jer. Dog undtaget i Nólsoy, hvor jeg ikke var med.

Jeg glæder mig, til vi skal danse sammen igen. Ellers synes jeg, at Leikum Fagurt også skulle gøre på samme måde sum Tøkum Lætt, istedet for at sige, at der ikke er nogen til at danse, at de ikke er hjemme, og at de er bortrejst. De bruger bare en undskyldning for ikke at være med. Det er min mening om det.

I og Stigum Fast kan bare slå jer sammen, for det er ikke noget stort arbejde med det. Jeg forstår ikke, hvorfor I ikke gider holde den færøske dans i live, og at heller ikke de unge gider danse færøsk dans. I stedet dør den ud. Det synes jeg er forkasteligt. Jeg synes, at I burde gøre noget mere ud af det og komme i sving for at få den færøske dans frem igen.

Det er min mening. Så nu håber jeg, at I kommer i sving igen.

Til slut venlig hilsen

Ruth Sandoy

Opið bræv til ÚF um frumtúrin hjá Nólsoyar Pálli til Føroya

Í síðstu viku bar Útvarp Føroya tíðindini, at Nólsoyar Páll hevði siglt úr Fraklandi til Føroya uttan siglingaloyvi frá avvarðandi myndugleika, sum er Skipasýnið.

Tíðindini bóru ikki so lítið brá av vandaferð fyri manning og skip.

Í dag, 2. september, brúkar stjórin á Vaktar- og Bjargingartænastuni Útvarp Føroya at oysa gor og gall yvir tann ella tey á hansara stovni, sum hava lekið tíðindini út til fjølmiðlarnar, uttan at útvarpið vegna lurtararnar ger sær tann ómak at seta henda einfalda spurning til Jóan Carl Høgnesen: *Hevði Vaktar- og Bjargingartænastan loyvisundirskriftina frá Skipasýninum at sigla Nólsoyar Páll úr Fraklandi til Føroya?*

Henda spurning fari eg at heita á útvarpið og aðrar fjølmiðlar at seta Jóan Carl.

Ólavur Petersen